

Granskningsredogörelse

Ägarstyrning

Norrlands Etanolkraft AB

*Bo Rehnberg
Cert. kommunal revisor
Mars 2014*

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	2
2.1.	Bakgrund	2
2.2.	Syfte och revisionsfråga.....	2
2.3.	Metod och avgränsning	2
3.	Granskningsresultat	3
3.1.	NEKAB:s uppdrag	3
3.2.	Förändrad lagstiftning för kommunägda bolag	3
3.2.1.	Kommunallagen	3
3.2.2.	Bolagets åtgärder för att efterleva lagstiftningen	4
3.3.	Sammansättning av bolagsstyrelse i dotterbolaget SEKAB.....	4

1. *Sammanfattning*

På uppdrag av lekmannarevisorerna i NEKAB har PwC genomfört en granskning av hur bolaget utövar sin ägarstyrning över dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries AB. Granskningen tar utgångspunkt från de bestämmelser som återfinns i kommunallagen. Från år 2013 har lagen skärpts inom området.

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen revisionell bedömning att ägarstyrningen inom granskade områden varken utövas på ett ändamålsenligt sätt eller med tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på följande:

- Dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries har inte bundits till de skärpta krav som ställs i kommunallagen. Granskningen visar att NEKAB ännu inte vidtagit rimliga åtgärder för att följa den reviderade lagstiftningen.
- Styrningen över sammansättning av bolagsstyrelse i SEKAB Biofuel Industries är inte i alla avseenden ändamålsenlig. Granskningen visar att kommunfullmäktige i Skellefteå, Örnsköldsvik och Umeå har inte beretts möjlighet att utse ledamöter till styrelsen under innevarande mandatperiod.
- Vår uppfattning är att det kommunala ägarinflytandet i SEKAB Biofuel Industries AB är av en sådan omfattning att bolaget fullt ut ska bindas till kommunallagens bestämmelser.

För att utveckla ägarstyrningen lämnas följande rekommendationer:

- Styrelsen gör en översyn av bolagsordning och ägardirektiv i SEKAB Biofuel Industries. Översynen tar primärt utgångspunkt utifrån krav i kommunallagen. Det bör även prövas om bolagets bolagsordning ska förtydligas när det gäller beredning av valärenden, t ex att det ska finnas en särskild valberedning som utses av årsstämman.
- NEKAB bereder berörda kommunfullmäktigeförsamlingar, inför nästa mandatperiod, möjlighet att utse ledamot/ledamöter till styrelsen i SEKAB Biofuel Industries.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Lekmannarevisionen har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att det sker en granskning hur bolaget utövar sin ägarstyrning över dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries AB.

NEKAB är ägarbolag till SEKAB. Från år 2013 har lagstiftningen skärpts för kommunägda aktiebolag. Tidigare års granskning har visat att insynen i SEKAB-koncernen i hög utsträckning utövas genom den personunion som finns mellan bolagen. En generell risk med att samma individer återfinns i flera roller, kan medföra att den kontroll som utövas av ett ägarbolag inte sker på ett tillräckligt kritiskt sätt.

Ansvaret för att bedriva bolagets verksamhet i enlighet med lagstiftning vilar på bolagsstyrelsen.

2.2. Syfte och revisionsfråga

Syftet med granskningen är att pröva om ägarstyrningen utövas på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. Granskningen tar utgångspunkt från aktiebolagslagens tionde kapitel. Följande revisionsfrågor ska besvaras:

- Har bolaget vidtagit rimliga åtgärder för att efterleva den nya lagstiftningen?
- Utövas en ändamålsenlig styrning över sammansättning av bolagsstyrelsen i SEKAB?

Kommunallagens paragrafer 3:17, 3:18 och 6:1 utgör revisionskriterier i denna granskning.

2.3. Metod och avgränsning

Analys av relevant dokumentation. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2013. I övrigt se revisionsfråga.

3. Granskningsresultat

3.1. NEKAB:s uppdrag

NEKAB:s huvudsakliga uppdrag är att vara ägarbolag. Av NEKAB:s bolagsordning framgår att styrelsen ska bestå av lägst en och högst fem ledamöter med högst tre suppleanter.

NEKAB:s ägande av dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries AB har under år 2013 uppgått till 70 %. Övriga 30 % ägs av det privata bolaget ECO-Development.

Av kommunallagen framgår att i delägda aktiebolag ska bolaget i rimlig grad bli bunden till de krav som ställs i kommunallagen utifrån bl a andelsförhållanden i bolaget.

Revisionell bedömning: NEKAB:s ägande i dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries AB har under år 2013 uppgått till 70 %. Vår bedömning är att kommunala ägarinflytandet är av en sådan omfattning att dotterbolaget fullt ut ska bindas till bestämmelser som återfinns i kommunallagen.

3.2. Förändrad lagstiftning för kommunägda bolag

3.2.1. Kommunallagen

Från den 1 januari 2013 har kommunallagen förändrats för kommunal verksamhet som bedrivs i aktiebolag. Som en följd av detta ställs följande krav på bolagens styrdokument:

Bolagsordning	<p>Av bolagsordningen ska framgå följande:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. det kommunala ändamålet med verksamheten 2. de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten 3. ärenden där kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas innan beslut fattas i frågan
Ägardirektiv	<p>Ägardirektiven ska säkerställa följande:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. respektive bolagsstyrelse (moder-/dotterbolag) ska årligen – i samband med upprättande av årsredovisning – pröva om bolagets verksamhet har bedrivits i enlighet med kommunalt ändamål/befogenheter. Är verksamheten inte förenlig med angivna direktiv ska bolagsstyrelsen lämna förslag till nödvändiga åtgärder 2. moderbolag ska sammanställa respektive bolags följsamhet till kommunalt ändamål/befogenheter samt eventuella förslag till nödvändiga åtgärder. Ärendet lämnas därefter över till kommunstyrelsen.

Är bolaget samägt av flera kommuner ska ärendet handläggas av kommunstyrelsen i respektive kommun. Detta ska ske innan respektive kommunstyrelse upprättar kommunens årsredovisning.

Syftet med den nya lagstiftningen är att förstärka styrningen och kontrollen av kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform.

3.2.2. Bolagets åtgärder för att efterleva lagstiftningen

Granskning av bolagsordning och ägardirektiv för SEKAB Biofuel Industries AB visar att styrdokumentet inte uppfyller de krav som ställs i kommunallagen (se avsnitt 3.2.1).

Revisionell bedömning: Granskningen visar att dotterbolaget SEKAB Biofuel Industries AB inte bundits till de skärpta krav som ställs i kommunallagen. Med anledning av detta bedöms NEKAB inte vidtagit rimliga åtgärder för att efterleva den nya lagstiftningen.

För framtiden föreslås att det görs en översyn av bolagsordning och ägardirektiv i SEKAB.

3.3. Sammansättning av bolagsstyrelse i dotterbolaget SEKAB

Området styrs såväl i lagstiftning, bolagsinterna styrdokument samt i vissa fall även i ägardirektiv.

Följande generella förutsättningar noteras i granskningen:

- Enligt aktiebolagslagen ska bolagsordningen reglera antalet styrelseledamöter i bolaget.
- Bolagsordningen kan även reglera hur styrelsevalet ska beredas, t ex av en valberedning.
- Val av styrelseledamöter beslutas av årsstämman.
- I bolag där det kommunala ägandet uppgår till 100 % ska styrelseledamöterna utses av kommunfullmäktige. Om aktiebolaget ägs tillsammans med någon annan ska bolaget i rimlig grad bli bunden till de krav som ställs i kommunallagen utifrån bl a andelsförhållanden i bolaget.
- I bolagsstyrelsens uppdrag ingår att bereda ärenden till årsstämman. Ärende avseende val av styrelse bör inte beredas av styrelsen.

Följande specifika förutsättningar noteras i granskningen:

- Enligt ägardirektiv för NEKAB ska bolaget utgöra representanter i SEKAB:s styrelse. Ägardirektivet har fastställts av NEKAB:s årsstämma.
- Av SEKAB Biofuel Industries bolagsordning framgår att styrelsen årligen ska väljas på ordinarie bolagsstämma. Styrelsen ska bestå av lägst tre och högst nio ledamöter med högst nio suppleanter, exklusive arbetstagarrepresentanter. Bolagsordningen reglerar inte formerna hur detta valärende ska beredas. Bolagsordningen har antagits av SEKAB:s årsstämma i maj 2012.

Granskningen visar att NEKAB:s styrelse i februari 2013 utsett ägarrepresentant till SEKAB:s årsstämma. Någon ombudsinstruktion har inte utfärdats av styrelsen.

Årsstämman i SEKAB Biofuel Industries AB har genomförts i mars 2013.

Granskningen visar att NEKAB har representerats av utsedd ägarrepresentant. Vid årsstämman fattas bl a följande beslut:

- Utser nio styrelseledamöter, inklusive ordförande och vice ordförande
- Utser tre ledamöter till valberedning, inklusive ordförande

Granskningen visar att fem av styrelseledamöterna tillika är ledamöter i NEKAB:s styrelse. När det gäller utsedd valberedning är en ledamot även styrelseledamot i SEKAB Biofuel Industries AB.

Granskningen visar att valärenden till årsstämman hanteras av valberedningen.

Vår granskning visar att kommunfullmäktige i Skellefteå, Örnsköldsvik och Umeå har inte beretts möjlighet att utse ledamöter till styrelsen i SEKAB Biofuel Industries under innevarande mandatperiod.

Revisionell bedömning: Styrningen över sammansättning av bolagsstyrelse i SEKAB Biofuel Industries är inte i alla avseenden ändamålsenlig. Bedömningen baseras på att kommunfullmäktige i Skellefteå, Örnsköldsvik och Umeå har inte beretts möjlighet att utse ledamöter till styrelsen under innevarande mandatperiod.

Vår uppfattning är att det kommunala ägarinflytandet i SEKAB Biofuel Industries är av en sådan omfattning att bolaget fullt ut ska bindas till de krav som ställs i kommunallagen, t ex i fråga om att respektive fullmäktige ska utse sina ledamöter i bolagets styrelse.

För framtiden föreslås att NEKAB inför nästa mandatperiod bereder berörda fullmäktigeförsamlingar möjlighet att utse ledamot/ledamöter till styrelsen i SEKAB Biofuel Industries. NEKAB bör även pröva om dotterbolagets bolagsordning ska förtydligas när det gäller beredning av valärenden, t ex att det ska finnas en särskild valberedning som utses av årsstämman.

2014-03-17

Bo Rehnberg

Projektledare